

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ทุพพจบุคคล --- บุคคลผู้ว่ายาก”

ทุพพจบุคคล อ่านตามภาษาบาลีว่า ทุบ - พะ - จะ - ปุ - คะ - ละ มาจากคำว่า ทุพพจ (ว่ายาก) กับคำว่า บุคคล (บุคคล) รวมกันเป็น ทุพพจบุคคล เขียนเป็นไทยได้ว่า ทุพพจบุคคล แปลว่า บุคคลผู้ว่ายาก กล่าวคือ เป็นบุคคลผู้อันผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้โดยยาก ไม่รับคำพร่ำสอนโดยประการทั้งปวง ในพระอภิธรรมปิฎก บุคคลบัญญัติ มีข้อความที่กล่าวถึงความเป็นจริงของบุคคลผู้ว่ายาก ดังนี้

“ทุพพจบุคคล (บุคคลผู้ว่ายาก) เป็นไฉน ?

ในข้อนั้น ความเป็นผู้ว่ายาก เป็นไฉน? ความเป็นผู้ว่ายาก กิริยาที่เป็นผู้ว่ายาก ภาวะที่เป็นผู้ว่ายาก ความเป็นผู้ถือเอาโดยขัดขืน ความเป็นผู้ยึดถือโดยความเป็นข้าศึก ความไม่เอื้อเฟื้อ ภาวะที่ไม่เอื้อเฟื้อ ความไม่เคารพ ความไม่เชื่อฟัง ในเมื่อถูกว่ากล่าวโดยชอบธรรม นี้เรียกว่า ความเป็นผู้ว่ายาก, บุคคลประกอบแล้วด้วยความเป็นผู้ว่ายากนี้ ชื่อว่า บุคคลผู้ว่ายาก”

ในปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ มงคลสูตร มีข้อความที่กล่าวถึงความเป็นจริงของ บุคคลผู้ว่ายาก ว่า เป็นผู้ที่อยู่ไกลจากการบรรลุลุณวิเศษ ดังนี้

ก็บุคคลใด ถูกว่ากล่าวว่่า ท่านไม่ควรทำข้อนี้ ก็พูดว่าท่านเห็นอะไร ท่านได้ยินอย่างไร ท่านเป็นอะไรกับเราจึงพูด เป็นอุปัชฌาย์ อาจารย์ เพื่อนเห็น เพื่อนคบหรือ หรือเบียดเบียนผู้นั้นด้วยความนิ่งเสีย หรือยอมรับแล้วไม่ทำอย่างนั้น ผู้นั้น ชื่อว่า ยังอยู่ไกลการบรรลุลุณวิเศษ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์แก่อกุลแก่สัตว์โลก ไม่ว่าพระองค์จะประทับอยู่ ณ ที่ใด หรือเสด็จไปในที่ใด ก็ด้วยทรงมีพระมหากรุณา เพื่อให้สัตว์โลกได้ฟังพระธรรม ได้เข้าใจความจริง เพื่อสัตว์โลกจะได้ขัดเกลากิเลสของตนเอง พระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ตลอดเวลา ๔๕ พรรษา เป็นคำสอนที่ประเสริฐอย่างยิ่ง เพราะเป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง แม้สิ่งใดที่เป็นอกุศล พระธรรมก็แสดงเปิดเผยให้รู้ว่าเป็นอกุศล เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่มีโทษ แม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เมื่อมีความ

เข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ชีวิตก็จะมีปัญญาเกื้อกูลให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นผู้ไม่ประมาทในอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย

ธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน นั้น เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ไม่มีใครสามารถบังคับบัญชาให้ธรรมเกิดขึ้นเป็นไปตามใจชอบได้ แต่เกิดเพราะเหตุปัจจัยจริงๆ แม้แต่ความเป็นผู้ว่าง่าย ก็เป็นธรรมที่มีจริงที่เกิดขึ้นเป็นไป ต้องเป็นกุศลธรรมเท่านั้น ในขณะที่มีการใคร่ครวญไตร่ตรองพิจารณาด้วยปัญญาเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง ว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด แล้วประพฤติในสิ่งที่ถูก ละเว้นในสิ่งที่ผิด เป็นผู้ว่าง่ายต่อพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อดทนที่จะฟังเพื่อความเข้าใจ ว่าง่ายต่อการที่จะเป็นกุศล เมื่อได้รับคำพร่ำสอนที่ถูกต้องเป็นประโยชน์เกื้อกูล ก็น้อมรับคำพร่ำสอนนั้น แล้วประพฤติตาม ความเป็นผู้ว่าง่าย นั้น เป็นมงคล เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างแท้จริง เป็นเหตุให้กุศลธรรมเจริญยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะตรงกันข้ามกับความเป็นผู้ว่ายากอย่างสิ้นเชิง เพราะเหตุว่าบุคคลผู้ว่ายาก ไม่ว่าบุคคลอื่นผู้เห็นประโยชน์จะแนะนำดี โดยถูกต้องโดยชอบธรรมอย่างไร เขาก็ไม่ฟัง และบางทีอาจจะเกิดความโกรธต่อผู้แนะนำเสียอีก บุคคลผู้ว่ายาก ย่อมอยู่ไกลจากความเจริญโดยประการทั้งปวง อยู่ไกลจากการรู้แจ้ง อริยสัจธรรม เมื่อกล่าวถึงบุคคลผู้ว่ายาก ก็ไม่พ้นไปจากเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศล เช่น โทสะ ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ มานะ ความสำคัญตน มิจฉาทิณฺณิ ความเห็นผิด เป็นต้น ซึ่งมีแต่โทษเท่านั้น

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ที่ทรงแสดงถึงความเป็นจริงของอกุศลประการต่างๆ ก็เพื่อเกื้อกูลให้สัตว์โลกได้เข้าใจอย่างถูกต้องว่า เป็นสิ่งที่มีโทษ ไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย แล้วละเว้นจากอกุศล ถอยกลับจากอกุศล ด้วยความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ตราบใดที่ยังเป็นปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ยังมีกิเลสอยู่ครบทั้งโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีความประพฤติที่ไม่ดีทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ เป็นธรรมดา ตามกำลังของกิเลส เป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล โทษของตนเองเป็นสิ่งที่เห็นได้ยากอย่างยิ่ง ดังนั้น บุคคลผู้ที่มีเมตตา มีความหวังดี มีความเป็นมิตรเป็นเพื่อน ท่านจึงสละเวลาเพื่อที่จะแนะนำตักเตือนชี้แนวทางที่ถูกต้องให้ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้เห็นประโยชน์ของคำแนะนำพร่ำสอนนั้น ได้เห็นโทษภัยของกิเลสของตนเองที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงแล้วประพฤติตามพระธรรมขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป บุคคลผู้น้อมรับคำพร่ำสอนด้วยความเคารพนี้ เป็นผู้ว่าง่าย เป็นผู้ที่พิจารณาด้วยปัญญาแล้วเห็นตามความเป็นจริงว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด เป็นต้น บุคคลผู้ว่าง่ายต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมจะเป็นผู้มีความเจริญในกุศลธรรมยิ่งขึ้นไป จนกว่าจะมีปัญญาเจริญขึ้นถึงขั้นที่รู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต มีพระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ พระอานนท์ เป็นต้น ล้วน

เป็นผู้ว่าถ่ายทอดคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาแล้วทั้งนั้น จึงสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรม ถึงความเป็นพระอรหันต์ ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสทั้งปวง

การมีโอกาสได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นปกติบ่อยๆ เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของพระธรรมคำสอนก็ตาม ล้วนเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกทั้งสิ้นถ้าเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการฟัง ในการศึกษา เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริงว่าเป็นธรรมแต่ละหนึ่ง ไม่ใช่เรา เห็นโทษเห็นภัยของอกุศลธรรมในชีวิตประจำวันและเห็นคุณของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ไม่ละเลยโอกาสของการเจริญกุศลเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลสของตนเอง เพราะเหตุว่า เมื่อกุศลไม่เกิดขึ้น ไม่เจริญขึ้น ก็เป็นโอกาสของอกุศลธรรมที่นับวันจะพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ จนยากแก่การที่จะขัดเกลาละคลายได้ พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริงที่แต่ละคนควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังได้ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง สะสมเป็นที่พึ่งต่อไป

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗